

Examen HAVO

2013

tijdvak 1
woensdag 15 mei
13.30 - 16.00 uur

Fries

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 40 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 46 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Sosjale media yn Fryslân as generaasjeprobleem

- 1p 1 Mei hokker wurden soest de lêste sin fan alinea 1 it bêste ôfmeitsje kinne?
A ... de gemeente mear bekendheid jaan kinne?
B ... de ynstelling mei de prachtige kolleksje mear bekendheid jaan kinne?
C ... de kolleksje yn it bûtenlân mear bekendheid jaan kinne?
D ... de nije kolleksje mear bekendheid jaan kinne?
- 2p 2 Neam fjouwer wurden út alinea 2, dêr't út bliken docht dat it haad fan de ôfdieling automatisearing neat yn it brûken fan ynternet sjocht.
- 1p 3 Watfoar soarte argumint brûkt de ICT-man yn alinea 2?
A Hy brûkt in autoriteitsargumint.
B Hy brûkt in emosjoneel argumint.
C Hy brûkt in etysk argumint.
D Hy brûkt in objektyf argumint.
- 1p 4 Sitearje út alinea 4 it sinpart dat de oarsaak fan dy ûntwikkeling omskriuwt.
“It aparte ... nij binne.” (r. 40-42)
- 1p 5 Wat is it ferbân tusken “Mar troch ... brûkt wurde” (r. 44-47) en “dat hat ... wêze kin.” (r. 48-50)?
A It is in ferlykjend ferbân.
B It is in konkludearjend ferbân.
C It is in oarsaaklik/redenjouwend ferbân.
D It is in opsomjend ferbân.
E It is in tsjinstellend ferbân.
F It is in útlizzend ferbân.
- 1p 6 Watfoar soarte argumint brûkt de skriuwer yn de lêste sin fan alinea 4?
A Hy brûkt in autoriteitsargumint.
B Hy brûkt in emosjoneel argumint.
C Hy brûkt in etysk argumint.
D Hy brûkt in objektyf argumint.
- 1p 7 Wêrom binne de minsken yn de leeftydskategory fan 35-65 jier skeptysker oer de sosjale media as de jonge minsken?
Brûk net mear as 15 wurden.
- 1p 8 Hokker elemint fan Twitter sjogge de kritisy neffens de skriuwer oer de holle? Helje dyn antwurd út alinea 6.

- 1p 9 Sitearje út alinea 7 de sin dêr't it dúdlikst yn oantoad wurdt dat it gewoane sosjale ferkear gjin skea ûnderfynt fan de sosjale media.
- 1p 10 Hoe reagearret de skriuwer op it tredde beswier?
A De skriuwer bewear't it tsjinoerstelde.
B De skriuwer is it dêr wol mei iens.
C De skriuwer nuansoarret dat beswier.
D De skriuwer wol net op de kwestje yngean.
- 1p 11 Hoe reagearret de skriuwer op it fjirde beswier?
A De skriuwer bewear't it tsjinoerstelde.
B De skriuwer is it dêr wol mei iens.
C De skriuwer nuansoarret dat beswier.
D De skriuwer wol net op de kwestje yngean.
- 1p 12 Watfoar achtergrûn hawwe de yn alinea 9 neamde foarmen fan it skeinen fan de privacy?
A Dy hawwe in finansjele achtergrûn.
B Dy hawwe in kommersjele achtergrûn.
C Dy hawwe in kriminele achtergrûn.
D Dy hawwe in politike achtergrûn.

De tapassing fan de sosjale media by de Fryske oerheden ferrint net tige flot.

- 1p 13 Hokker eardere alinea jout dêr in mooglike ferklearring foar?

Understeande ynljeding heart by de fragen 14 en 15.

Yn alinea 11 giet it oer it brûken fan de sosjale media troch plysje en boarger.

- 1p 14 Neam in direkt belang foar de plysje by it brûken fan de sosjale media. Brûk net mear as 10 wurden.
- 1p 15 Sitearje it sinpart dat de direkte belangen foar de boarger by it brûken fan de sosjale media neamt.
- 1p 16 Hokker skriuwdoelen kinst yn de tekst ûnderskiede?
A ynformearje en oantrune
B ynformearje en oertsjûgje
C ynformearje, oertsjûgje en oantrune
D oertsjûgje en oantrune

Understeande ynlieding heart by de fragen 17 oant en mei 20.

De tekst kin ferdield wurde yn fjouwer tekstparten:

Tekstpart 1: alinea 1 en 2

Tekstpart 2: alinea 3 oant en mei 5

Tekstpart 3: alinea 6 oant en mei 9

Tekstpart 4: alinea 10 oant en mei 12

- 1p 17 Wat is it ûnderwerp fan tekstpart 1?
Brûk net mear as 7 wurden.
- 1p 18 Wat is it ûnderwerp fan tekstpart 2?
Brûk net mear as 7 wurden.
- 1p 19 Wat is it ûnderwerp fan tekstpart 3?
Brûk net mear as 7 wurden.
- 1p 20 Wat is it ûnderwerp fan tekstpart 4?
Brûk net mear as 12 wurden.

Tekst 2 Dêr giet de paprika

Yn alinea 1 stiet dat neffens Spoelstra de Fryske paprika's ferdwine moatte. Hy jout dêrfoar twa arguminten.

- 2p 21 Neam dy twa arguminten.

Spoelstra hat syn takomstbyld skriftlik fêstlein ûnder de titel *Station Fryslân: van bedrijvenpark naar Solarpark*.

- 1p 22 Ferklearje dy titel.
Brûk net mear as 12 wurden.

Foar it sinnepanieleplan ferwachtet Spoelstra finansjele stipe fan de oerheid.

- 2p 23 Hokker twa oare projekten neamt er as foarbyld fan oerheidsstipe?

Spoelstra wol de sinnepanielen bekostigje mei jild út de ferkeap fan oandielen fan enerzjymaatskippij Nuon. Spoelstra fynt dat om twa redenen logysk.

- 2p 24 Neam dy twa redenen.

Spoelstra set syn plannen yn 'in grutter perspektyf' (r. 56).

- 1p 25 Wêr bestiet dat perspektyf út?
Brûk net mear as 12 wurden.

Yn alinea 6 wurdt in tal doelstellingen foar Fryslân yn 2018 neamd.

- 1p 26 Hokker doelstelling wol Spoelstra dêroan taheakje?

- 1p 27 Hokker argumint dat Spoelstra oan it begjin fan de tekst sels brûkt, soe ek tsjin syn eigen plannen brûkt wurde kinne?

- De enerzjyplannen fan Spoelstra drage by oan duorsumheid.
- 1p 28 Watfoar foardiel hawwe syn plannen noch mear? Helje dyn antwurd út de alinea's 8 oant en mei 10.

- Neffens alinea 3 sjocht Spoelstra noch genôch mooglikheden om Fryslân fan de sinne allinne libje te litten.
- 1p 29 Helje út de tekst de sin oan dêr't út bliken docht dat Spoelstra net konsekwint is yn syn betooch.

Tekst 3 Fytsspoare?

- 1p 30 Watfoar foardiel biede Berlyn en Eastenryk foar fytstoeristen?

- 1p 31 Wat is it ferbân tusken alinea 1 en 2?
- A It is in konkludearjend ferbân.
 - B It is in oarsaaklik/redenjouwend ferbân.
 - C It is in opsomjend ferbân.
 - D It is in tsjinstellend ferbân.

- “Nederlân, it fytslân by útstek.” (r. 23-24)
- 1p 32 Mei hokker wurden wurdt dy karakterisearring werhelle?

- 1p 33 Wat is it ferbân tusken “It wurdt hast in geunst.” (r. 29-30) en “Gjin inkeld ... fyts kombinearje.” (r. 30-33)?
- A It is in konkludearjend ferbân.
 - B It is in oarsaaklik/redenjouwend ferbân.
 - C It is in opsomjend ferbân.
 - D It is in tsjinstellend ferbân.

- 1p 34 Wat wurdt bedoeld mei “it” yn r. 35?

- 1p 35 Wat wurdt bedoeld mei “dizze grutte kâns” (r. 44-45)?

- “Wol altyd ... natuerfreonlik toerisme” (r. 41-44).
- 1p 36 Wa hawwe neffens de skriuwer de mûle altyd yn beide hannen?

- 2p 37 Yn hokker twa opsichten komt de FStM oerien mei it Eastenrykske spoarbedriuw?

- NS en Arriva soene in fytsfreonliker belied opsette moatte (alinea 3).
- 2p 38 Wat binne neffens de tekst de mooglike oarsaken dat soks net bart?

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

“Dizze reizger lykwols set troch.” (r. 75)

1p **39** Wat set dizze reizger troch?

1p **40** Ta watfoar tekstsoarte heart dizze tekst?

A It is in redenearring.

B It is in skôging.

C It is in útiensetting.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.